

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 24 november 2023
(OR. en)

15658/23

LIMITE

JAI 1517
COPEN 400
RELEX 1346
IPCR 62
COJUR 57

NOT

från:	Ordförandeskapet
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Föreg. dok. nr:	13632/23
Ärende:	Rättsliga åtgärder och kampen mot strafflöshet avseende brott som har begåtts i samband med Rysslands angrepp mot Ukraina – Lägesrapport

För delegationerna bifogas en not från ordförandeskapet i den ovannämnda frågan.

Rättsliga åtgärder och kampen mot strafflöshet avseende brott som har begåtts i samband med Rysslands angrepp mot Ukraina – lägesrapport

Sedan Rysslands anfallskrig mot Ukraina inleddes, har rådet med jämna mellanrum uppdaterats om läget när det gäller rättsliga åtgärder och kampen mot strafflöshet. Den senaste lägesrapporten lades fram vid RIF-rådets möte den 20 oktober 2023 (dok. 13632/23). Där framhävdes särskilt inledandet av verksamheten vid Internationella centrumet för lagföring av aggressionsbrottet mot Ukraina (ICPA), utvecklingen av Eurojusts databas över bevis för de allvarligaste internationella brotten (Ciced), ministerkonferensen den 11 september 2023 i Riga, konferensen den 12 september 2023 för deltagarna i skaderegistret – även den i Riga – samt utvecklingen i fråga om lagstiftningsinstrument.

Den 26–27 oktober 2023 erinrade Europeiska rådet om att Ryssland och dess ledning måste hållas fullt ut ansvariga för sitt anfallskrig mot Ukraina och för andra synnerligen allvarliga brott enligt folkrätten. Europeiska rådet uppmanade till fortsatt arbete, även i kärngruppen, med insatserna för att inrätta en tribunal för lagföring av aggressionsbrottet mot Ukraina som skulle åtnjuta bredast möjliga internationella stöd och legitimitet, och med inrättandet av en framtida kompensationsmekanism. Dessutom uttryckte Europeiska rådet sitt stöd för Internationella brottmålsdomstolens arbete och fördömde Rysslands försök att undergräva dess internationella mandat och funktion.

Inför RIF-rådets möte den 4 december 2023 vill ordförandeskapet uppmärksamma delegationerna på följande aspekter:

Stödet för det arbete som utförs av den gemensamma utredningsgruppen i fråga om påstådda centrala internationella brott som har begåtts i Ukraina och av ICPA – vilka båda är inrättade vid och bistås av Eurojust – fortsätter att växa.

Den 5 oktober 2023 anslöt sig Europol till den gemensamma utredningsgruppen som observatör i syfte att förse gruppens medlemmar med analytiskt och kriminaltekniskt stöd, särskilt i fråga om underrättelseinhämtning genom öppna källor (Osint). Denna anslutning är ett konkret framsteg för att säkerställa ett samordnat stöd från Eurojust och Europol till de nationella myndigheter som utreder centrala internationella brott i Ukraina. I överensstämmelse med förordning (EU) 2022/838 samarbetar de båda byråerna för att identifiera fler ändamålsenliga och dynamiska samarbetsmekanismer.

Sedan ICPA inledde sin verksamhet har Eurojust arbetat tillsammans med dess medlemmar för att fastställa en lagföringsstrategi samt analysera befintliga bevis och eventuella luckor. ICPA-medlemmarna sammanträder varje vecka vid Eurojust för att diskutera dessa frågor samt identifiera ytterligare stödbehov, inbegripet eventuella framtida bidrag från experter.

Efter undertecknandet den 3 mars 2023 av ett samförståndsavtal med den gemensamma utredningsgruppens sju nationella myndigheter (Estland, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien och Ukraina) tillkännagav USA officiellt att man skulle bidra med 1 miljon US-dollar till ICPA. Detta ekonomiska bidrag kommer att kanaliseras via det unionsbudgetinstrument som tillhandahåller den inledande finansieringen (utrikespolitiska instrument). Detta är ytterligare ett steg på vägen mot en internationalisering av ICPA. Samtidigt arbetar Eurojust med en gradvis uppbyggnad av sin databas Ciced, till vilken tretton länder – inbegripet Ukraina och USA – hittills har bidragit. Det spanska ordförandeskapet fortsätter att uppmana samtliga medlemsstater att bidra till Ciced.

Kapacitetsuppbyggnaden och uppbyggnaden av expertis har intensifierats ytterligare.

Den 19 oktober 2023 publicerade nätverket mot folkmord ett dokument med titeln *The crime of aggression in the national laws of EU Member States, Genocide Network Observer States and Ukraine* (Aggressionsbrottet i EU-medlemsstaternas, nätverkets observatörsstaters och Ukrainas nationella lagstiftning). Dokumentet ger en överblick över de nationella definitionerna av aggressionsbrottet i EU-medlemsstaterna, observatörsstaterna inom nätverket mot folkmord samt Ukraina liksom därmed förknippade bestämmelser om jurisdiktion. Detta ger en värdefull bakgrund till ICPA:s arbete och kompletterar dettas operativa insatser.

Eurojust och Ukraina är tillsammans ordförande för dialoggruppens arbetsgrupp för nationella utredningar, som syftar till att främja förståelsen för centrala utmaningar i det nationella utredningsarbetet och att gemensamt hitta lösningar på politisk nivå. Vid sitt andra möte den 26 oktober 2023 diskuterade man bevisrelaterade utmaningar för utredningarna på grundval av underlag från de medverkande nationella behöriga myndigheterna. I detta sammanhang framhävdes förfarandemässiga problem, särskilt tillåtlighet av bevis.

Det förefaller fortfarande svårt att förmå nationella domstolar att tillåta information om internationella brott som har samlats in och bevarats av det civila samhällets organisationer, vilket har flera orsaker, bl.a. det faktum att kraven på tillåtlighet av bevis varierar medlemsstaterna emellan.

Företrädare för rättsliga myndigheter och 20 civilsamhällesorganisationer från Ukraina och partnerländerna diskuterade detta ämne vid det fjärde ad hoc-mötet om kriget i Ukraina, som anordnades av det europeiska nätverket för utredning och lagföring av folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser (*nätverket mot folkmord*) den 9 november 2023.

Diskussionerna inriktades på civilsamhällesorganisationernas roll när det gäller att samla in och analysera information – inbegripet om aggressionsbrott och brott som begås av privata militära aktörer – och deras samarbete med nationella rättsliga myndigheter.

Frågan om ansträngningarna för att inrätta en domstol för lagföring av aggressionsbrottet hanteras inom rådet av arbetsgruppen för folkrätt, som diskuterade denna vid mötet den 6 oktober 2023. På internationell nivå är det i kärngruppen, som är en grupp med likasinnade stater, som frågan diskuteras. Vid kärngruppens senaste möte i Berlin den 16 november 2023 deltog 40 stater, och kärngruppens nästa möte äger rum i januari 2024.

I skaderegistret för Ukraina kommer man att registrera yrkanden och bevis avseende sådan skada eller förlust som har orsakats av Ryska federationens internationellt rättsstridiga handlingar i eller mot Ukraina. Konferensen för deltagarna i skaderegistret hade sitt tredje möte den 16 november 2023 i Strasbourg. Man valde registrets sju styrelsemedlemmar, antog årsbudgeten för 2024 och en preliminär budget för 2025 samt enades om en uppsökande strategi för att utvidga registrets medlemmar till att omfatta tredjeländer. Styrelsen är ett av registrets centrala organ och har en kritisk funktion för att initiera registrets huvudsakliga arbete, dvs. att föreslå regler och förfaranden för registrets arbete och att fatta de slutliga avgörandena avseende godtagbara yrkanden som kan registreras i registret. Inledningsvis kommer man även att fokusera på utvecklingen av registrets digitala plattform, och målet är att den centrala verksamheten – att ta emot yrkanden – ska inledas under det första kvartalet 2024.

Ordförandeskapet har i hög grad prioriterat arbetet med de båda aktuella lagstiftningsinstrument inom rättsväsendet som har koppling till effektiviteten hos EU:s restriktiva åtgärder.

Det första instrumentet är förslaget till direktiv om överträdelser av restriktiva åtgärder, där man anger minimiregler för fastställandet av brottsrekvisit samt typer av påföljder och nivån på dessa. Det andra trepartsmötet ägde rum den 26 september 2023. Båda medlagstiftarna vill nå en fullständig överenskommelse under det spanska ordförandeskapet, och ett tredje och eventuellt sista trepartsmöte är planerat till den 30 november 2023.

Det andra instrumentet är förslaget till direktiv om återvinning och förverkande av tillgångar, som kommer att öka möjligheterna till förverkande, inbegripet av ”omotiverad förmögenhet”, samt stärka verksamheten vid de nationella kontoren för återvinning av tillgångar. Direktivet kommer bl.a. att vara tillämbart på brott som omfattas av direktivet om överträdelser av restriktiva åtgärder. Båda medlagstiftarna vill nå en överenskommelse under det spanska ordförandeskapet. Arbetet fortsatte på teknisk nivå efter det andra trepartsmötet den 3 oktober 2023, och ett tredje och eventuellt sista trepartsmöte är planerat till den 12 december 2023.